C/2024/491

23.1.2024

P9_TA(2023)0248

# Situace v Nikaragui

## Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. června 2023 o situaci v Nikaragui (2023/2743(RSP))

(C/2024/491)

*Evropský parlament,*

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Nikaragui, zejména na usnesení ze dne 16. prosince 2021 o situaci v Nikaragui ([1]), ze dne 9. června 2022 o využití justice jako represivního nástroje v Nikaragui ([2]) a ze dne 22. září 2022 o Nikaragui, zejména o zatčení biskupa Rolanda Álvareze ([3]),

— s ohledem na prohlášení místopředsedy Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a jeho mluvčího o Nikaragui, zejména na prohlášení ze dne 4. srpna 2022 o uzavření rozhlasových stanic a ukončení činnosti organizací občanské společnosti, ze dne 10. února 2023 o propuštění politických vězňů, ze dne 16. února 2023 o odnětí občanství politických oponentů a ze dne 18. dubna 2023 o pátém výročí celostátních protestů,

— s ohledem na Dohodu zakládající přidružení mezi Evropskou unií a jejími členskými státy na jedné straně a Střední Amerikou na straně druhé ([4]),

— s ohledem na nařízení a rozhodnutí Rady o omezujících opatřeních proti závažnému porušování lidských práv a zasahování do těchto práv v Nikaragui a na rozhodnutí Rady ze dne 13. října 2022 o prodloužení platnosti těchto sankcí do 15. října 2023 ([5]),

— s ohledem na zprávu skupiny odborníků OSN na lidská práva pro Nikaraguu ze dne 2. března 2023,

— s ohledem na prohlášení mluvčích úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva ze dne 9. května 2022 a 2. června 2023,

— s ohledem na rozhodnutí prvního trestního senátu odvolacího soudu v Managui ze dne 8. února 2023 o vyhoštění 222 vlastizrádců a na prohlášení předsedy odvolacího soudu v Managui ze dne 15. února 2023 o obvinění 94 vlastizrádců,

— s ohledem na prohlášení Meziamerické komise pro lidská práva, zejména na prohlášení ze dne 13. února 2023, v němž uvítala propuštění politických vězňů v Nikaragui, ale odmítla svévolné odebrání státní příslušnosti, na prohlášení ze dne 17. února 2023, v němž odsoudila eskalaci porušování lidských práv v Nikaragui, a na prohlášení ze dne 18. dubna 2023, vydané u příležitosti uplynutí pěti let od začátku krize v oblasti lidských práv v Nikaragui,

— s ohledem na zprávy zvláštního monitorovacího mechanismu pro Nikaraguu,

— s ohledem na Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966, Standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězni z roku 2015 (pravidla Nelsona Mandely), Pravidla OSN pro zacházení s vězněnými ženami a nevazební opatření pro pachatelky z roku 2010 (tzv. bangkokská pravidla) a na Vídeňskou úmluvu z roku 1969,

— s ohledem na Úmluvu OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z roku 1984,

([1]) Úř. věst. C 251, 30.6.2022, s. 134.
([2]) Úř. věst. C 493, 27.12.2022, s. 100.
([3]) Úř. věst. C 125, 5.4.2023, s. 76.
([4]) Úř. věst. L 346, 15.12.2012, s. 3.
([5]) Úř. věst. L 268, 14.10.2022, s. 22.

— s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv z roku 1948 a na Americkou úmluvu o lidských právech z roku 1969 (pakt ze San José),

— s ohledem na čl. 132 odst. 2 a 4 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že od roku 2018 nikaragujský režim systematicky, opakovaně a svévolně vězní, obtěžuje a zastrašuje potenciální prezidentské kandidáty, vůdčí představitele opozice a náboženské vůdce, představitele studentstva a venkova, původní obyvatelstvo, osoby LGBTI, novináře, obránce lidských práv, organizace občanské společnosti, zástupce podniků a všechny další kritické hlasy v zemi; vzhledem k tomu, že situace v Nikaragui se stále zhoršuje,

B. vzhledem k tomu, že porušování a zneužívání lidských práv, k němuž dochází od dubna 2018, není ojedinělým jevem, ale spíše výsledkem dynamického procesu odstraňování dělby moci a demokratických záruk a důsledného soustředění moci do osob prezidenta a viceprezidentky Nikaragujské republiky;

C. vzhledem k tomu, že dne 9. února 2023 ortegovsko-murillovský režim deportoval do Spojených států amerických 222 svévolně zadržovaných politických vězňů, včetně politických osobností, potenciálních kandidátů v prezidentských volbách z roku 2021, novinářů, obránců lidských práv a demonstrantů, kteří se účastnili protestů v roce 2018; vzhledem k tomu, že všichni byli prohlášeni za „vlastizrádce“ a byli zbaveni státní příslušnosti;

D. vzhledem k tomu, že biskup Rolando Álvarez odmítl opustit Nikaraguu a odejít do exilu a za trest byl dne 10. února 2023 odsouzen k 26 letům odnětí svobody a k odebrání státní příslušnosti a politických práv poté, co byl uznán vinným na základě obvinění z „vlastizrady“, „podkopávání národní integrity“ a „šíření falešných zpráv“; vzhledem k tomu, že Rolando Álvarez se v současné době nachází ve věznici La Modelo a od 25. března 2023 mu nebyly povoleny žádné návštěvy; vzhledem k tomu, že i přesto, že církvi náleží úloha prostředníka v národním dialogu z roku 2018, pokračují zásahy proti ní, kdy došlo k vyhoštění řádových sester a zatčení několika kněží a zaměstnanců církve; vzhledem k tomu, že Vatikán v dubnu uzavřel své velvyslanectví v Nikaragui poté, co nikaragujský režim navrhl pozastavit diplomatické vztahy;

E. vzhledem k tomu, že kromě Rolanda Álvareze je ke dni 30. dubna 2023 nejméně 46 politických vězňů, z nichž někteří jsou zadržováni od roku 2018, i nadále vězněno v nepřijatelných podmínkách, a to na základě soudních řízení, která proběhla za zavřenými dveřmi a nedostála základním zárukám spravedlivého procesu; vzhledem k tomu, že tento rámec státních represí byl jednoznačně zaveden s tichým souhlasem soudů;

F. vzhledem k tomu, že dne 15. února 2023 bylo dalších 94 politických oponentů zbaveno státní příslušnosti a byl jim zabaven majetek poté, co byli obviněni ze spolčení s cílem podkopat národní integritu a z šíření dezinformací; vzhledem k tomu, že přibližně třetina z nich zůstává v Nikaragui;

G. vzhledem k tomu, že několik zemí nabídlo nikaragujským občanům, z nichž režim Daniela Ortegy a Rosario Murillové učinil osoby bez státní příslušnosti, státní příslušnost, občanství nebo dočasnou ochranu; vzhledem k tomu, že Španělsko oněm 222 vyhoštěným občanům nabídlo občanství;

H. vzhledem k tomu, že v květnu 2023 bylo v celé zemi údajně svévolně zadrženo 63 osob, které byly následně obviněny ze „spolčení s cílem podkopat národní integritu“ a „šíření falešných zpráv“, což jsou obvinění, která režim používá k umlčení svých kritiků;

I. vzhledem k tomu, že dne 9. a 11. května 2023 nikaragujský nejvyšší soud rozhodl, že 26 právníků a notářů kritických vůči režimu, včetně několika velmi významných obránců lidských práv v této zemi, již nemůže v Nikaragui vykonávat právní praxi;

J. vzhledem k tomu, že od dubna 2018 nikaragujská vláda ukončila činnost více než 3 300 neziskových organizací a nadací, včetně ženských organizací a organizací spojených s katolickou církví, a ponechala tak bezpočet osob bez přístupu k jejich službám nebo pomoci; vzhledem k tomu, že několika univerzitám bylo odňato právní postavení s cílem umlčet nesouhlas studentů; vzhledem k tomu, že pobočky sdělovacích prostředků byly rovněž nuceny ukončit činnost;

K. vzhledem k tomu, že dne 9. června 2023 nikaragujská vláda zabavila majetek patřící 222 politickým vězňům, kteří byli v únoru donuceni k exilu poté, co byli odsouzeni za „spáchání činů proti svrchovanosti, nezávislosti a sebeurčení národa“;

L. vzhledem k tomu, že jak uvedl vysoký komisař OSN pro uprchlíky, svévolné odnětí občanství obráncům lidských práv a disidentům porušuje mezinárodní právo, zejména článek 15 Všeobecné deklarace lidských práv, jakož i Úmluvu o právním postavení osob bez státní příslušnosti z roku 1954 a Úmluvu o omezení případů bezdomovectví z roku 1961; vzhledem k tomu, že Nikaragua je smluvní stranou všech výše uvedených nástrojů;

M. vzhledem k tomu, že skupina odborníků na lidská práva pro Nikaraguu zveřejnila svou první zprávu o situaci v Nikaragui, v níž popisuje, jak se agenti policie a národního vězeňského systému a členové prorežimních ozbrojených skupin dopustili mimo jiné mimosoudních poprav, svévolného zadržování a aktů fyzického a psychického mučení, včetně sexuálního a genderově podmíněného násilí, v souvislosti se zatčením, výslechem a zadržováním politických oponentů;

N. vzhledem k tomu, že dne 28. září 2022 přijal nikaragujský režim neodůvodněné rozhodnutí o vyhoštění vedoucího delegace EU v Nikaragui a o přerušení diplomatických vztahů s Nizozemským královstvím; vzhledem k tomu, že EU reagovala recipročně a prohlásila vedoucího mise Nikaragujské republiky za nežádoucí osobu v EU;

O. vzhledem k tomu, že v roce 2022 vzrostl příliv Nikaragujců migrujících do jiných zemí v důsledku politické, sociální, lidskoprávní a hospodářské krize; vzhledem k tomu, že od roku 2018 uprchlo do Kostariky více než 192 000 Nikaragujců, a to buď jako žadatelé o azyl, nebo jako uprchlíci; vzhledem k tomu, že tento trend by mohl ohrozit kostarický azylový systém a přetížit podpůrné sítě v zemi;

P. vzhledem k tomu, že od začátku nezákonné, nevyprovokované a neodůvodněné ruské agresivní války proti Ukrajině režim prezidenta Ortegy a viceprezidentky Murillové systematicky podporuje ruský režim v rezolucích OSN; vzhledem k tomu, že Rusko podporuje Nikaraguu vojenským vybavením a nadále udržuje ruskou vojenskou přítomnost v zemi; vzhledem k tomu, že mezi Ruskem a Nikaraguou bylo podepsáno několik memorand, což je jasným důkazem pevného vztahu a společné podpory mezi režimem prezidenta Ortegy a viceprezidentky Murillové a Putinovým režimem;

1. důrazně odsuzuje skutečnost, že nikaragujský režim opakovaně, systematicky a záměrně porušuje lidská práva svého obyvatelstva z čistě politických důvodů; zdůrazňuje, že tato porušení představují zločiny proti lidskosti, jak uvádí skupina odborníků na lidská práva pro Nikaraguu; odsuzuje praktiky, které režim používá k umlčení obyvatelstva; znovu potvrzuje svou solidaritu i trvalou a neochvějnou podporu nikaragujskému obyvatelstvu;

2. bere na vědomí propuštění 222 politických vězňů, odsuzuje však rozhodnutí nikaragujského režimu deportovat je, zbavit je státní příslušnosti i občanských a politických práv, zmrazit jejich majetek a zabavit jej; připomíná nikaragujským orgánům, že svévolné zbavení státní příslušnosti je mezinárodním právem zakázáno, a vyzývá nikaragujské orgány, aby tyto kroky okamžitě zvrátily a ukončily politicky motivované pronásledování disidentů a obránců lidských práv i odvetná opatření vůči nim;

3. vyjadřuje znepokojení nad situací, která se týká úmrtí osob, které byly zbaveny státní příslušnosti, ale zůstaly v Nikaragui; vyzývá nikaragujskou vládu, aby zaručila život a integritu obránců lidských práv, kteří v Nikaragui zůstávají, mimo jiné i Vilmy Nuñezové de Escorcia;

4. vyjadřuje znepokojení nad situací příbuzných deportovaných osob v Nikaragui a nad situací těch, kteří v zemi zůstávají a jsou pronásledováni, jakož i jejich rodin; zdůrazňuje, že je třeba usnadnit procesy slučování rodin; dále zdůrazňuje, že je důležité sledovat dobré životní podmínky 222 Nikaragujců, kteří byli původně deportováni do USA, a těch, kteří byli zbaveni státní příslušnosti;

5. vyzývá k prokázání toho, že biskup Rolando Álvarez je živý; opakuje svou výzvu k okamžitému a bezpodmínečnému propuštění všech svévolně zadržovaných politických vězňů, opozičních aktivistů, obránců lidských práv a životního prostředí, členů katolické církve a novinářů a ke zrušení řízení a trestů, které proti nim byly vyneseny, a k bezpečnému návratu všech uprchlíků a osob v exilu;

6. odsuzuje pokračující psychické a fyzické týrání všech zadržených osob ze strany policejních a vězeňských orgánů, jejichž terčem jsou zejména ženy a členové LGBTI komunity, a izolaci, v níž jsou někteří z nich drženi, aniž by měli přístup ke svým právníkům, rodinám nebo lékařské péči; požaduje, aby rodiny byly informovány o zdravotním stavu svých blízkých, kteří jsou ve vazbě; připomíná nikaragujskému režimu jeho odpovědnost zajistit, aby podmínky ve věznicích byly v souladu s jeho mezinárodními závazky v oblasti lidských práv a s normami, jako jsou standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězni (pravidla Nelsona Mandely);

7. vyjadřuje znepokojení nad manipulací s trestním právem a využíváním soudního systému jako nástroje ke kriminalizaci výkonu občanských a politických práv, stejně jako svobodu náboženského vyznání a přesvědčení; vyzývá ke zrušení restriktivních zákonů přijatých od roku 2018, které nepřiměřeně zasahují do občanského a demokratického prostoru; vyzývá nikaragujské orgány, aby dodržovaly a respektovaly lidská práva a umožnily nikaragujskému lidu uplatňovat svá občanská a politická práva; naléhavě vyzývá nikaragujské orgány, aby mezinárodním organizacím a organizacím občanské společnosti umožnily neomezený přístup do země;

8. vyzývá nikaragujský režim, aby přestal svévolně uzavírat nevládní organizace a organizace občanské společnosti a aby obnovil právní status všech organizací, politických stran, náboženských organizací, mediálních sdružení a sdělovacích prostředků, univerzit a organizací na ochranu lidských práv, které byly svévolně uzavřeny, a aby vrátil veškerý jejich majetek, aktiva, dokumenty a vybavení, které byly neoprávněně zabaveny, a aby obnovil jejich legitimní právní postavení;

9. vyzývá EU a její členské státy, aby součástí přidělování evropských finančních prostředků byly konkrétní záruky, že budou dodržována lidská práva, a to i v případech, kdy jsou tyto prostředky přidělovány prostřednictvím mnohostranných a finančních institucí, jako je Středoamerická banka pro ekonomickou integraci, a aby prováděly přísnou kontrolu, která zajistí, že tyto prostředky nepřispějí k posílení nikaragujského režimu;

10. zdůrazňuje a oceňuje klíčovou úlohu občanské společnosti, obránců lidských práv, ochránců životního prostředí, katolické církve a novinářů v Nikaragui; žádá Evropskou službu pro vnější činnost a Komisi, aby s nimi posílily pravidelný dialog a rovněž posílily mechanismy na podporu jejich tak důležité práce a pozorně sledovaly situaci na místě, včetně monitorování soudních procesů a návštěv opozičních vůdců a kritiků vlády, kteří se nacházejí ve vězení nebo v domácím vězení; vyzývá EU a její členské státy, aby využily všechny nástroje, které mají k dispozici, včetně víz, k usnadnění mobility obránců lidských práv a dalších ohrožených osob a k zajištění kontinuity jejich práce;

11. vyzývá Komisi, Evropskou službu pro vnější činnost a členské státy, aby zvýšily podporu členům nikaragujské opozice, kteří se v současné době nacházejí v exilu, a aby i nadále úzce spolupracovaly se zeměmi, do nichž přichází značný počet migrantů prchajících před nikaragujským režimem, zejména s Kostarikou, a tyto země podporovaly; požaduje, aby Komise a členské státy prostřednictvím svých agentur pro rozvojovou spolupráci vytvořily a zpřístupnily zvláštní programy na podporu rozvoje vzdělání nikaragujské mládeže a studentů, kteří byli zbaveni práva na vzdělání;

12. vyzývá EU, aby podpořila jakékoli vyhlídky na smysluplný národní dialog a aktivně se pro ně angažovala a aby dále trvala na nezbytných podmínkách dialogu, včetně propuštění svévolně zadržovaných politických vězňů, obnovení právního státu a svobod, ukončení represí a strachu, obnovení právního statusu politických stran a organizací, které byly svévolně postaveny mimo zákon, návratu exulantů bez výjimky a s plnými zárukami, návratu mezinárodních orgánů pro lidská práva do země a uspořádání svobodných, spravedlivých a transparentních voleb;

13. vyzývá nikaragujský režim, aby provedl doporučení, která ve své zprávě vydala skupina expertů na lidská práva GHREN, jakož i doporučení vydaná vysokým komisařem OSN pro lidská práva; naléhavě vyzývá nikaragujské instituce, aby odstranily beztrestnost za závažné porušování a nedodržování lidských práv a aby obětem zajistily přístup ke spravedlnosti a plné odškodnění; vítá obnovení mandátu skupiny GHREN a žádá, aby EU a její členské státy nadále podporovaly její zásadně důležitou činnost;

14. upozorňuje na pokračující účelové využívání soudního systému a spoluvinu soudců na této skutečnosti; opakuje svou výzvu, aby byli soudci a státní zástupci urychleně zařazeni na seznam osob, na něž se vztahují sankce EU, a aby byl rozšířen seznam osob a subjektů, na které byly uvaleny sankce, tak aby zahrnoval Daniela Ortegu a osoby v jeho blízkém okolí;

15. zdůrazňuje, že nadcházející summit EU a Společenství latinskoamerických a karibských států (CELAC) je příležitostí k prosazování zásad právního státu, demokracie a lidských práv, a vyzývá všechny účastníky, aby tyto zásady dodržovali; upozorňuje, že to nepůjde bez skutečně transparentního, komplexního a smysluplného zapojení občanské společnosti; vyzývá summit EU–CELAC, aby vydal prohlášení požadující řádné dodržování lidských práv v obou regionech, a zejména v Nikaragui; připomíná, že s ohledem na dohodu o přidružení mezi EU a Střední Amerikou musí Nikaragua uvedené zásady dodržovat a upevňovat; opakuje svůj požadavek, aby s ohledem na stávající okolnosti byla uplatněna demokratická doložka dohody o přidružení;

16. vyzývá členské státy, aby vycházely z důkazů shromážděných skupinou GHREN, pokud jde o zločiny proti lidskosti spáchané nikaragujskými orgány, a aby podpořily ukončení beztrestnosti v Nikaragui, mimo jiné zahájením formálního vyšetřování a podniknutím právních kroků proti odpovědným osobám prostřednictvím výkonu univerzální jurisdikce; vybízí členské státy, aby Nikaraguu postavily před Mezinárodní soudní dvůr za porušení Úmluvy OSN proti mučení a jiným formám krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, jejíž je Nikaragua smluvní stranou;

17. odsuzuje bezvýhradnou podporu útočné ruské války proti Ukrajině ze strany nikaragujského režimu a vyjadřuje znepokojení nad ruskou vojenskou pomocí při dalších represích vůči nikaragujskému obyvatelstvu; vyjadřuje politování nad rostoucí izolací Nikaraguy od mezinárodního společenství; odsuzuje agresivní rétoriku nikaragujských orgánů; znovu opakuje, že na zásadě univerzálnosti lidských práv je založeno mezinárodní právo;

18. opakuje svou výzvu k okamžitému vydání Alessia Casimirriho do Itálie;

19. žádá Konferenci předsedů, aby schválila vyslání vyšetřovací mise, která by situaci v Nikaragui sledovala;

20. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi, vládám a parlamentům členských států, generálnímu tajemníkovi Organizace amerických států, Parlamentnímu shromáždění EU – Latinská Amerika, Středoamerickému parlamentu, dočasnému předsednictví Společenství latinskoamerických a karibských států, Vatikánu a vládě a parlamentu Nikaragujské republiky.